จดหมายข่าว
ธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มีนาคม) 2554 ISSN 1906-4977

- แนะนำนายกสภามหาวิทยาลัย : *มีชัย ฤชุพันธุ์*
- กิจกรรมส่งเสริมธรรมาภิบาล : *บทบาทและภารกิจของเลขานุการสภามหาวิทยาลัย*
- นานาสาระเกี่ยวกับสภามหาวิทยาลัย : *ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน*
  : *รศ.ดร. สุรสีห์ วัฒนวิกย์กิจ*
- มหาวิทยาลัยกับคดีพิพาทในศาล : *สราวุธ เบญจกุล*

KNIT
สถาบันคลังสมองของชาติ

สารบัญ

Contents >>

3 แนะนำนายกสภามหาวิทยาลัย ท่านมีชัย ฤชุพันธุ์

6 การสัมมนา"การปฏิรูปสภามหาวิทยาลัย : บทบาทและภารกิจของเลขานุการสภามหาวิทยาลัย"

9 อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสภามหาวิทยาลัย

11 การกำกับดูแลสถาบันการอุดมศึกษา

13 การกำกับดูแลภายใต้ความไว้วางใจแห่งสาธารณะ : อิทธิพลภายนอกต่อสถาบันอุดมศึกษา

14 หลักนิติธรรมกับการบริหารงานมหาวิทยาลัย

16 ข่าวอุดมศึกษาที่น่าสนใจ

Editorial >>

บทบรรณาธิการ

จดหมายข่าวธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัยฉบับนี้เป็นฉบับที่ 9 เนื้อหาในจดหมายข่าวฯ ประกอบด้วย แนะนำนายกสภามหาวิทยาลัย (ท่านมีชัย ฤชุพันธุ์) บทบาทและความรับผิดชอบของกรรมการสภามหาวิทยาลัย (ท่านมีชัย ฤชุพันธุ์) กิจกรรมส่งเสริมธรรมภิบาล การสัมมนา "การปฏิรูปสภามหาวิทยาลัย : บทบาทและภารกิจของเลขานุการสภามหาวิทยาลัย" นานาสาระเกี่ยวกับสภามหาวิทยาลัย "อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสภามหาวิทยาลัย"[1] (ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน) "การกำกับดูแลสถาบันการอุดมศึกษา"[2] และ "การกำกับดูแลภายใต้ความไว้วางใจแห่งสาธารณะ"[3] (รศ.ดร. สุรสีห์ วัฒนวิกย์กิจ) มหาวิทยาลัยกับคดีพิพาทในศาล "หลักนิติธรรมกับการบริหารงานมหาวิทยาลัย" (สราวุธ เบญจกุล)

จดหมายข่าวธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนทัศนะและประสบการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษา และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัย หากท่านผู้อ่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะใดๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำจดหมายข่าวฯ หรือประสงค์ที่จะนำบทความเรื่องธรรมาภิบาล ตลอดจนประสบการณ์ หรือแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการที่ดีในสถาบันของท่านมาเผยแพร่ กรุณาติดต่อกองบรรณาธิการตามที่อยู่ด้านล่างนี้ จักขอบคุณยิ่ง

กองบรรณาธิการ

สถาบันคลังสมองของชาติ
www.knit.or.th/ugi

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา : ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง ดร.กมลินทร์ พินิจภูวดล

กองบรรณาธิการ : ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร
นางวิสุทธินี แสงประดับ นางสาวฉันทลักษณ์ อาจหาญ

จัดพิมพ์โดย : สถาบันคลังสมองของชาติ
ชั้น 22 อาคารมหานครยิบซั่ม เลขที่ 539/2 ถนนศรีอยุธยา
เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ : 0 2640 0461 โทรสาร : 0 2640 0465

แนะนำนายกสภามหาวิทยาลัย

ท่านมีชัย ฤชุพันธุ์

นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สถาบันคลังสมองของชาติ ได้รับความกรุณาจาก
ท่านมีชัย ฤชุพันธุ์ ในการเข้าสัมภาษณ์
เมื่อวันจันทร์ที่ 10 มกราคม 2554 เวลา 10.00 น.
ณ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เทเวศร์ ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ

ประวัติ

เกิดวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2481 สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หลังสำเร็จการศึกษาได้รับทุนรัฐบาลไทย จบการศึกษาปริญญาโท ด้านกฎหมายเปรียบเทียบ จาก Southern Methodist University สหรัฐอเมริกา และดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ด้านกฎหมาย จากมหาวิทยาลัยอดัมสัน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ หลังจากนั้นนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จาก 3 มหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ประวัติการทำงานที่สำคัญ ได้แก่

- สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (พ.ศ. 2520 - 2522)
- รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2523 – 2533)
- สมาชิกวุฒิสภา (พ.ศ. 2526 – 2532)
- สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (พ.ศ. 2532 - 2534)
- รองนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2534 - 2535)
- ประธานวุฒิสภา (พ.ศ. 2535 - 2543)
- ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (พ.ศ. 2549 - 2551)
- ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติบัญชีรายชื่อ (พ.ศ. 2549 - 2551)
- ประธานกรรมการร่างกฎหมาย คณะ ๑ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา – ปัจจุบัน
- นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร วาระปี 2551 – ปัจจุบัน
- ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ พ.ศ. 2549 – ปัจจุบัน

นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ได้รับรางวัลเกียรติคุณมากมาย อาทิ รางวัลสังข์เงิน นักเรียนเก่าดีเด่น ของ Southern Methodist University นักเรียนเก่าดีเด่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักเรียนทุนรัฐบาลดีเด่น และได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.) ชั้นมหาวชิรมงกุฎ (ม.ว.ม.) ชั้นทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ท.จ.ว.) ชั้นปฐมดิเรกคุณาภรณ์ (ป.ภ.) ปัจจุบัน **นายมีชัย ฤชุพันธุ์** ดำรงตำแหน่ง นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

" ผมคิดว่าสภามหาวิทยาลัยมี 2 ฐานะ ฐานะที่หนึ่งคือ ผู้กำกับดูแล และปฏิบัติตามกฎหมายที่มาจัดตั้งองค์กรขึ้นมากับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อีกฐานะหนึ่งคือ ผู้สร้างกฎกติกา คือ ในฐานะที่เป็นผู้กำกับจะต้องสร้างกฎกติกาขึ้นมาเพื่อใช้บริหารในมหาวิทยาลัย "

1. บทบาทของสภามหาวิทยาลัยในการปฏิรูปมหาวิทยาลัย

"...สภามหาวิทยาลัยเป็นผู้กำหนดนโยบายมหาวิทยาลัยจริงหรือ? เพราะมหาวิทยาลัยก่อตั้งมาก่อนที่กรรมการสภาฯ จะเข้ามาทำหน้าที่การจะแก้ไขหรือเปลี่ยนทิศทางของนโยบายที่มีอยู่ไม่ใช่จะทำได้ง่ายๆ ภายในชั่ววาระหนึ่งๆของสภาแต่ละชุด นอกจากนี้ กรรมการสภามหาวิทยาลัยยังมีข้อมูล ความรู้ หรือเครื่องมือใดๆ ไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายได้ในเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้น เป้าหมายของมหาวิทยาลัยจะถูกกำหนดในเบื้องต้นโดยอธิการบดี หากสภามหาวิทยาลัยไปกำหนดนโยบายอีกอย่างหนึ่งที่ไม่สอดคล้องกับของอธิการบดี จะทำให้เกิดปัญหามาก ดังนั้น **สภามหาวิทยาลัยต้องทำให้นโยบายของอธิการบดี และ ของสภามหาวิทยาลัยหลอมรวมเป็นเนื้อเดียวกัน** และต้องเปิดใจยอมรับว่า "กรรมการสภามหาวิทยาลัย" และ "ผู้บริหารมหาวิทยาลัย" เป็นองคาพยพเดียวกัน แต่ทำหน้าที่ต่างกัน

สำหรับบทบาทของสภามหาวิทยาลัยในการปฏิรูปมหาวิทยาลัยนั้น ผมคิดว่า สภามหาวิทยาลัยมี 2 ฐานะ ฐานะที่หนึ่งคือ ***ผู้กำกับดูแล และปฏิบัติตามกฎหมายที่มาจัดตั้งองค์กรขึ้นมากับกฎหมายที่มันเกี่ยวข้องกับการศึกษา*** อีกฐานะหนึ่งคือ ***ผู้สร้างกฎกติกา คือ ในฐานะที่เป็นผู้กำกับจะต้องสร้างกฎกติกาขึ้นมาเพื่อใช้บริหารในมหาวิทยาลัย*** เพราะฉะนั้นความรอบรู้ของกรรมการสภามหาวิทยาลัยในด้านต่างๆ จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น เพราะว่าถ้าไม่รอบรู้ว่าขอบเขต อำนาจ ในการสร้างกติกามีมากน้อยเพียงไร ในกรณีที่ไม่มีระเบียบหรือกติกา ก็ไปลอกกติกาของสถาบันอื่นมาใช้ และบางครั้งกติกาที่เอามาใช้นั้นไม่เหมาะสม ไม่สะดวกใจ อึดอัดใจ เพราะทำให้การบริหารงานไม่คล่องตัว

ที่ผ่านมาหลายมหาวิทยาลัยพยายามดิ้นรนที่จะออกนอกระบบ โดยหวังว่าอาจจะเกิดความคล่องตัวได้ แต่ในที่สุดเมื่อปลดโซ่ตรวนของคนอื่นออกแล้ว ก็เอาโซ่ตรวนของตนที่สร้างขึ้นใหม่ใส่เข้าไปแทนที่ เพราะฉะนั้นความคล่องตัวที่คิดว่าจะเกิดผลดี กลับไม่เกิด สิ่งเหล่านี้ยังไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปศึกษาอย่างแท้จริง ว่าทำเช่นไรถึงจะมีหลักธรรมมาภิบาลที่ไม่เป็นโซ่รัดตนเอง และต้องศึกษาทั้งระบบ

2. จุดเริ่มต้นดำเนินการ

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครได้ออกระเบียบบางเรื่องเป็นตัวอย่าง และหวังว่าคนที่ศึกษาจะสามารถคิดนอกกรอบได้ ไม่ไปตีกรอบตาม Blank Check เช่น ให้เริ่มต้นจาก

1) ทุกวันนี้คุณทำอย่างไร
2) คุณรู้สึกอึดอัดอย่างไร
3) คุณอยากทำอย่างไร

และนำสามตัวนั้นมาพิจารณา พบว่า อันดับแรกที่ควรทำคือ การตัดข้อที่หนึ่งออก เพราะทุกวันนี้ทำตามกฎของกระทรวงการคลัง ซึ่งมีไว้ให้สำหรับคนทุกระบบ คนทุกองคาพยพได้ดำเนินการ และในที่สุดมันไม่เหมาะกับใครเลยซักคนหนึ่ง มันพอกล่อมแกล้มได้สำหรับทุกคน แต่ว่าไม่เหมาะสมกับใครเลย ที่นี้เมื่อสถาบันการศึกษามีอำนาจออกกฎของตัวเองได้แล้ว ทำไมไม่ออก!!!

แท้ที่จริงๆ แล้ว บทบาทของสภามหาวิทยาลัยในการออกกฎระเบียบบางเรื่องควรให้ความสำคัญ โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัย เช่น ระเบียบเรื่องจริยธรรมบางหน่วยงานทำการลอกเลียนแบบ

ของหน่วยงานอื่น บางคำพูดเช่น ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น สิ่งเหล่านี้เป็นรูปธรรม นำมาใช้จริงก็ไม่ได้ ก็ต้องลอก เพราะคนเขียนไม่ได้อยู่ในแวดวงนี้ หรือแม้แต่เรื่องการประเมินสภามหาวิทยาลัย

3. การสร้างความเข้มแข็งของสภามหาวิทยาลัย

ดั่งที่สถาบันคลังสมองของชาติได้จัดอบรมหลักสูตรธรรมาภิบาลก็เป็นวิธีหนึ่งที่เป็นเรื่องหนึ่งที่ดี แต่อาจลงเฉพาะรายบุคคล ซึ่งบางครั้งเมื่อจบการอบรมแล้ว ก็ไม่ได้มีการติดตามผลว่าได้นำไปใช้ประโยชน์พัฒนาในมหาวิทยาลัยมากน้อยเพียงใด

มันคือความท้าทาย!! สำหรับประเด็นที่สำคัญ คือ ลักษณะของการเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย ซึ่งเป็น part time ของ part time job และขึ้นอยู่กับว่า กรรมการท่านใดมีความใส่ใจที่จะลงมาช่วย มิฉะนั้นก็จะดูแต่ระเบียบวาระการประชุม แล้วก็วิจารณ์ไปตามที่มันปรากฏ

การที่จะทำบรรลุวัตถุประสงค์ให้กรรมการสภามหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งนั้น อาจจะต้องทำโครงสร้างมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะกรรมการสภามหาวิทยาลัย เป็น 2 ส่วน คือ การมีกรรมการบริหาร และการมีกรรมการนโยบาย สำหรับกรรมการบริหารนี้ต้องระมัดระวัง เพราะถ้าไม่ระมัดระวังจะไปแย่งอำนาจอธิการบดี ถ้านำบุคคลภายนอกมาทำหน้าที่ อาจจะไม่เหมาะสม เพราะอาจจะไม่มีเวลา หรือนำคนภายในองค์กรที่มีเวลาทำหน้าที่ อาจจะไปแย่งอำนาจอธิการบดี ถึงคนนอกก็อาจจะแย่งอำนาจอธิการบดี ดังนั้น การแก้ไขปัญหาที่ดี คือการเขียน job description ของกรรมการบริหาร ซึ่งต้องเขียนรายละเอียดที่ชัดเจน

ดังเช่นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครพยายามดำเนินการคือ การจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มย่อยในแต่ละด้านที่สำคัญ แต่ว่าเมื่อเราระวังไม่ให้เค้าเข้าไปก้าวก่ายการบริหารมัน ก็เลยทำให้เค้าจะห่างออกมาพอสมควร ก็ยังไม่สัมฤทธิ์ผล แต่มันก็กระชับมาอีกนิดนึง มีคนคอยดูให้ช่วยกระตุ้นให้ มันมีองค์กรในมหาวิทยาลัยที่มันต้องมี แต่มีแล้วไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร ก็คือกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยที่เอาทุกคณะมาเข้าเรียกที่ประชุมผู้บริหารภายใน ซึ่งผมสังเกตดูแล้วมันไม่เวิร์คเท่าไหร่ ถ้าข้างในเรียบร้อยกันดี มันก็ขึ้นอยู่ว่าอธิการบดีจะเอายังไง ถ้าข้างในไม่เรียบร้อยก็จะทะเลาะเบาะแว้งกัน หรือกรรมการประจำคณะ ก็ไม่ค่อยเวิร์ค จะเรียกว่าไม่ได้ประชุมกันเลย อันนั้นอาจจะต้องไปกำหนดขอบเขตอำนาจเสียใหม่ว่า อะไรที่ต้องนำเข้าในขอบเขตอย่างไร

การสัมมนา
"การปฏิรูปสภามหาวิทยาลัย : บทบาทและภารกิจของเลขานุการสภามหาวิทยาลัย"

เมื่อวันอังคารที่ 22 มีนาคม 2554 เวลา 9.00 – 16.30 น.
ณ ห้องกมลทิพย์ 3 โรงแรมสยามซิตี ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพฯ

สถาบันคลังสมองของชาติ ภายใต้มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้เล็งเห็นความสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาล และการบริหารจัดการที่ดี มาเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนามหาวิทยาลัย ตามที่กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2555) กำหนดไว้

สถาบันคลังสมองของชาติ ได้จัดการประชุมสัมมนาเรื่อง ***"การปฏิรูปสภามหาวิทยาลัย : บทบาทและภารกิจของเลขานุการสภามหาวิทยาลัย"*** เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2554 ณ ห้องกมลทิพย์ 3 โรงแรมสยามซิตี ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพฯ เพื่อสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาทและหน้าที่ของเลขานุการสภามหาวิทยาลัย ตลอดจน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำหน้าที่ของเลขานุการสภามหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างเสริมความรู้และความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของเลขานุการสภามหาวิทยาลัย
2. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการทำหน้าที่ของเลขานุการสภามหาวิทยาลัยระหว่างมหาวิทยาลัย
3. เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ที่เลขานุการสภามหาวิทยาลัยควรทราบ
4. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและสร้างเครือข่ายของเลขานุการสภามหาวิทยาลัยทั่วประเทศ

การประชุมนี้ มีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 130 คน โดยสรุปสาระสำคัญดังนี้

การปฏิรูปสภามหาวิทยาลัย : บทบาทและภารกิจที่สำคัญของเลขานุการสภามหาวิทยาลัย

โดย***ศ.ดร.วิจิตรศรีสอ้าน*** นายกสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

"ปัจจัยสำคัญที่สุดคือ ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายในมหาวิทยาลัย รวมทั้งบทบาทและภารกิจที่สำคัญของเลขานุการสภามหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของประสิทธิผลการทำหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย

และการที่จะปฏิรูปมหาวิทยาลัยให้บรรลุความเป็นเลิศ จำเป็นต้องมีการปฏิรูปสภามหาวิทยาลัยให้มีความเป็นอิสระ คล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ มีประสิทธิภาพและมีความสัมพันธ์ในการทำงานกับอธิการบดีและผู้บริหารระดับสูงดียิ่งขึ้นโดยมุ่งหวังที่จะสร้างความเข้มแข็ง (STRONG EXECUTIVE) ให้กับสภามหาวิทยาลัยและอธิการบดี ทั้งนี้การนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารมหาวิทยาลัยต้องคำนึงถึง Self Governance หลักอัตตาภิบาล 3 ประการ คือ 1) อิสระ 2) เสรีภาพทางวิชาการ 3) มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นสำคัญ

การบริหารในรูป **"องค์คณะบุคคล"** ต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม การดำเนินการจะมีคุณภาพ ประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลเพียงใดขึ้นอยู่กับกรรมการทุกคน องค์กรที่ต้อง

อาศัยการวินิจฉัยสั่งการโดยมติของที่ประชุม เช่น สภามหาวิทยาลัย จำเป็นต้องมีหน่วยเลขานุการกิจที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ โดยที่กรรมการสภาฯ มิใช่บุคลากรประจำของมหาวิทยาลัย ยิ่งต้องอาศัยหน่วยเลขานุการกิจที่มีความสามารถสูง พร้อมที่จะสนับสนุนการทำงานของสภาอย่างเต็มที่ **เลขานุการของสภาฯ** จึงเป็นผู้บริหารที่มีความสำคัญยิ่งต่อสภาฯ และฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัย ถือได้ว่าเป็นผู้เชื่อมโยงการกำกับ (GOVERNANCE) ซึ่งเป็นหน้าที่ของสภาฯ และการจัดการ (MANAGEMENT) ซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารให้มีความสัมพันธ์ สอดคล้องสนองตอบต่อนโยบายของมหาวิทยาลัย”

การทำหน้าที่ของเลขานุการสภามหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ

ดำเนินรายการโดย

ศาสตราภิชานไกรฤทธิ์ บุณยเกียรติ กรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

ผู้ร่วมอภิปราย

รศ.ทพ.พาสน์ศิริ นิสาลักษณ์ เลขานุการสภามหาวิทยาลัยมหิดล

รศ.ดร.สุรสีห์ วัฒนวิกย์กิจ เลขานุการสภามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผศ.ดร.เอมอร ทัศนศร เลขานุการสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

“**บทบาทหลัก** หน้าที่หลักของเลขานุการสภามหาวิทยาลัยและทีมงานคือ ทำงานด้านธุรการทั้งหมดของสภาฯ เพื่อให้การดำเนินงานของสภาฯ ซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดของมหาวิทยาลัยในการกำกับดูแลการดำเนินงานของฝ่ายบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด **รวมถึง สนับสนุนงานของสภามหาวิทยาลัย รวมถึง งานสนับสนุน คณะกรรมการติดตามตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินงานของมหาวิทยาลัย (Audit Committee)**

ลักษณะและคุณสมบัติของเลขานุการสภาฯและทีมงานเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1. แม่นยำในระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ของมหาวิทยาลัย
2. มีความรู้ในเชิงลึก เกี่ยวกับมหาวิทยาลัย และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (ทักษะการฟัง/การสรุปความ/การเขียน/การนำเสนอ)
3. มีความรู้ / ประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย รวมถึง รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน
4. สามารถทำให้สำนักงานสภาฯ เป็นแหล่งรวบรวม และให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แก่กรรมการสภาฯ ผู้บริหาร คณาจารย์ และพนักงาน
5. ละเอียด รอบคอบ มั่นใจในความถูกต้องของข้อมูลอย่างมีระบบ
6. ทำงานเชิงรุก รวดเร็ว และ ทันต่อเหตุการณ์
7. เตรียมข้อมูลประชุมให้พร้อมอยู่เสมอ โดยเฉพาะในเรื่องเชิงนโยบาย

8. มีจริยธรรมและจรรยาบรรณ เช่น เก็บรักษาความลับได้ดีเยี่ยม และเปิดเผยข้อมูลทันทีที่เปิดเผยได้
9. ประสานงานและประสานสัมพันธภาพอันดีกับกรรมการสภาฯ กรรมการที่สภาฯ แต่งตั้ง กับบุคคลภายนอก และกับบุคลากรของมหาวิทยาลัยทุกระดับ
10. ไม่มีอคติในการทำงาน และเต็มใจทำงานบริการ

แนวทางการประเมินการทำงานสภามหาวิทยาลัย และประเมินกรรมการสภามหาวิทยาลัย ของมหาวิทยาลัยทั้งสามแห่ง อาจสรุปได้ดังนี้

- **มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์** มีการประเมินตนเอง โดยสภามหาวิทยาลัยมอบหมาย Audit Committee เสนอ (ร่าง) กรอบการประเมิน เพื่อพิจารณาในที่ประชุม
- **มหาวิทยาลัยมหิดล** ทำ 2 ส่วน ประกอบด้วย
  - ประเมินสภาโดยระบบประเมินตนเอง : ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ประเมินตนเอง ประเมินสภาในภาพรวม ประเมินสำนักงานสภามหาวิทยาลัย
  - ประเมินอธิการบดี : ตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายใน (สภาฯ ผู้บริหาร บุคลากร) และภายนอกมหาวิทยาลัย (ศิษย์เก่า นักวิจัยภายนอก ผู้ใช้บริการ องค์กรของรัฐ สถานประกอบการผู้ใช้บัณฑิต) โดยการประเมินในลักษณะภาพรวมผลการดำเนินงานในมหาวิทยาลัย
- **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี** แนวคิดของที่ประชุม Retreat สภาฯ ควรมองตนเองในการทำงาน โดยการสร้างระบบประเมินโดย Audit Committee ปัจจุบันได้พัฒนา 2 ระบบ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (ดำเนินการ 1 ครั้ง/ 2 ปี)
  - ระบบประเมินตนเอง : นายกสภาและกรรมการสภา โดยตนเองและผู้สังเกตการเป็นผู้ประเมิน
  - ประเมินโดยบุคคลภายนอก (เป็นตัวชี้วัด สกอ.) โดยเลือกบุคคลที่เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนจากผลการประเมินเป็นผู้ประเมิน

กฎหมายที่เลขานุการสภามหาวิทยาลัยควรทราบ

โดย *คุณพงศ์เทพ เทพกาญจนา*
นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

" เนื่องจากการใช้กฎหมายนั้นมีความเสี่ยง ดังนั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งสภามหาวิทยาลัยควรมีความระมัดระวังในการปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย และฝ่ายเลขานุการสภามหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนข้อมูลต่างๆ ให้กับกรรมการสภามหาวิทยาลัย ควรให้ความสำคัญกับการรวมทั้งรวบรวมกฎหมาย ระเบียบ หนังสือเวียน มติคณะกรรมการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเสนอต่อสภามหาวิทยาลัยได้รับทราบและยึดเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

การพิจารณากฎหมายในอันดับแรกนั้น ให้พิจารณาตาม **"ลำดับศักดิ์ของกฎหมาย"** ซึ่งสามารถเรียงตามลำดับ ได้ดังนี้

อันดับที่ 1 : รัฐธรรมนูญ
อันดับที่ 2 : พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ / พระราชบัญญัติ / พระราชกำหนด
อันดับที่ 3 : พระราชกฤษฎีกา
อันดับที่ 4 : กฎกระทรวง
อันดับที่ 5 : ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด
อันดับที่ 6 : ข้อบัญญัติท้องถิ่น
อันดับที่สุดท้าย : พระบรมราชโองการในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช ประกาศคณะต่างๆ ขึ้นอยู่กับเนื้อหาว่าเทียบได้กับกฎหมายใด

หลักการเกี่ยวกับลำดับศักดิ์ของกฎหมาย

1. กฎหมายที่มีศักดิ์ต่ำกว่าจะออกได้โดยอาศัยอำนาจตามหน้าที่กฎหมายศักดิ์สูงกว่าให้ไว้ เช่น ระเบียบหรือข้อบังคับของมหาวิทยาลัยโดยการพิจารณาของสภามหาวิทยาลัย ต้องมีที่มาจากกฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่าให้อำนาจ

2. กฎหมายที่มีศักดิ์ต่ำกว่าจะมีขอบเขตเกินกว่ากฎหมายศักดิ์สูงกว่าไม่ได้

3. หากบทบัญญัติของกฎหมายขัดแย้งกัน ต้องใช้กฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่าบังคับ ไม่ว่ากฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่านั้นจะออกก่อนหรือหลังกฎหมายศักดิ์ต่ำกว่า

และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ประเด็นถ้อยคำในกฎหมาย ต้องเขียนหลักการ (กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ) ให้ชัดเจน โดยฝ่ายกฎหมายของมหาวิทยาลัย และควรพิจารณาให้คำนิยามเพื่ออธิบายความชัดเจนของประเด็นที่เกี่ยวข้อง"

ข้อพิพาทเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยที่เลขานุการสภาฯ ควรทราบ : เรียนรู้จากกรณีศึกษา

โดย *คุณสราวุธ เบญจกุล*
กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิมหาวิทยาลัมหาสารคาม/รองเลขาธิการ สำนักงานศาลยุติธรรม

- **ความรับผิดทางแพ่ง** ได้กล่าวถึงเรื่องของ เจตนา จงใจ ประมาทเลินเล่อ และตัวอย่างความประมาทเลินเล่อ
- **ลักษณะคดีทางปกครอง** โดยพิจารณาจากคู่กรณีข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างคู่กรณีที่เป็น หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายหนึ่งกับเอกชนอีกฝ่ายหนึ่ง
- **ตัวอย่าง คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง** เช่น
  - ข้อพิพาทตามสัญญาลาศึกษาต่อ ซึ่งมีวัตถุประสงค์แห่งสัญญาให้กลับมารับราชการตามระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา
  - ข้อพิพาทจากการทำงานไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาระหว่างเอกชนกับหน่วยงานทางปกครอง อาทิ สัญญาจ้างก่อสร้างอาคารเรียน
- **กรณีศึกษาที่น่าสนใจ** เช่น การสอบเข้ารับราชการในตำแหน่งครู การคัดเลือกให้เป็นผู้มีสิทธิเสนอผลงาน เพื่อประเมินเลื่อนระดับ ผู้ใต้บังคับบัญชา...ทุจริต ทุนการศึกษา"

อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสภามหาวิทยาลัย[1]

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน
นายกสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รายงานบริหารฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยอาศัยข้อเขียนของ Freedman และ Hamalin ซึ่งสมาคม Association of Governing Boards of Universities and Colleges จัดพิมพ์เผยแพร่ได้จัดเสนอเป็น 2 ส่วน ได้แก่

(1) ประมวลสาระที่สรุปได้จากข้อเขียนทั้งสอง และ

(2) ข้อสังเกตเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยไทย

ประมวลสาระและข้อสังเกต

มหาวิทยาลัยของรัฐในสหรัฐอเมริกา และมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย ใช้รูปแบบการบริหารโดยองค์คณะบุคคลที่เรียกว่า Board of Regents หรือ Board of Trustee หรือเรียกย่อๆ ว่า Governing Board ส่วนในประเทศไทย เรียกว่า สภามหาวิทยาลัย หรือ University Council

1. ในสหรัฐอเมริกา องค์ประกอบส่วนใหญ่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ผู้ว่าการรัฐแต่งตั้งโดยคำแนะนำของวุฒิสภาแห่งรัฐ เป็นสภาบุคคลภายนอก (Lay Board) แต่ในประเทศไทย มีองค์ประกอบ 2-3 ส่วนในลักษณะ Participatory Lay Board ได้แก่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ได้จากการสรรหาจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการสภามหาวิทยาลัยทั้งหมด ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้ง และกรรมการภายในที่แต่ละกลุ่มเลือกมาตามจำนวนที่กำหนด และอาจมีผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับบางแห่งจากภายนอกที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเสนอแต่งตั้งไม่เกิน 3 คน

2. สภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรกำกับดูแลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย (Governing Board) โดยมี อธิการบดีเป็นผู้บริหารสูงสุด (Chief Executive) สภามหาวิทยาลัยรับผิดชอบด้าน Governance อธิการบดีรับผิดชอบด้าน Management ประเด็นนี้ตรงกันทั้งในสหรัฐและในประเทศไทย

3. อำนาจหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยและอธิการบดี

ด้าน Governance ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญของสภามหาวิทยาลัย เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในการให้ความเห็นชอบพันธะกิจและเป้าหมายของการศึกษาของมหาวิทยาลัย นโยบายและกระบวนการ การแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญ การตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน การสนับสนุนอธิการบดีและการกำกับโปรแกรมกิจกรรมและทรัพยากร

ด้าน Management ซึ่งเป็นภารกิจสำคัญของอธิการบดีเกี่ยวข้องกับการทำสัญญา ความรับผิดชอบบริหารจัดการให้การปฏิบัติการมีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยสามารถบรรลุเป้าหมายภายใต้กรอบนโยบายของมหาวิทยาลัย การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสนับสนุน อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้มหาวิทยาลัยบรรลุมาตรฐานด้านการสอน การวิจัย และการบริหารทางวิชาการ ประเด็นนี้ตรงกันทั้งในสหรัฐอเมริกาและในประเทศไทย

[1] บทความนี้ ได้ลงพิมพ์ในรายงานการประชุมร่วมประจำปี พ.ศ. 2553 จากสภามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สภามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ วันที่ 13-14 พฤษภาคม 2553 โรงแรมโรสการ์เด้นริวเวอร์ไซด์ สวนสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

สถาบันคลังสมองของชาติ เห็นว่ามีสาระที่น่าสนใจ จึงได้ขอนุญาต ศ.ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน นำมาลงพิมพ์ในจดหมายข่าวนี้

ในส่วนของการระดมทุน (Fund Raising) แม้จะไม่ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยของรัฐโดยตรง แต่สภามหาวิทยาลัยก็มีบทบาทสำคัญในการช่วยระดมทุน ในประเทศไทยมหาวิทยาลัยของรัฐ แม้จะมีนโยบายให้ช่วยตัวเองให้มากขึ้น แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นที่ต้องมีการแข่งขันระดมทุนเท่ากับในสหรัฐ

4. การสนับสนุนอธิการบดี แม้สภามหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาจะมีบทบาทหลักในการแต่งตั้ง ถอดถอนและกำกับการทำงานของอธิการบดี แต่ในทางปฏิบัติสภามหาวิทยาลัยก็มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนอธิการบดี เพื่อความสำเร็จของมหาวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล คณะกรรมการสภาคือบุคคลที่อธิการบดีพึ่งได้ในสิ่งที่ถูกที่ควร การที่จะสนับสนุนอธิการบดีได้ตามความจำเป็น กรรมการสภามหาวิทยาลัยจะต้องอุทิศตนและเวลาให้แก่มหาวิทยาลัยตามสมควร พร้อมทั้งจะต้องให้การยอมรับในความเป็นอิสระ (Aytonomy) และความเป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ประเด็นนี้ตรงกันทั้งในสหรัฐและในประเทศไทย

5. การสรรหาและแต่งตั้งอธิการบดี คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภามหาวิทยาลัยของรัฐ แต่งตั้งโดยผู้ว่าการรัฐของแต่ละรัฐ โดยคำแนะนำของวุฒิสภาของรัฐ อธิการบดีไม่มีส่วนในการสรรหาและแต่งตั้ง สำหรับประเทศไทย กรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้วิธีการสรรหา โดยอธิการบดีเป็นประธานคณะกรรมการสรรหา เพื่อนำรายชื่อขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อการแต่งตั้ง

6. การประเมินอธิการบดี ในสหรัฐอเมริกา อธิการบดีรับผิดชอบต่อสภามหาวิทยาลัย จึงถือเป็นหน้าที่สำคัญของสภาที่จะต้องประเมินผลการปฏิบัติงานของอธิการบดีอย่างเป็นระบบ เพื่อการปรับปรุงงานหรือเพื่อการเลิกจ้างในกรณีที่ประสบความล้มเหลว

สำหรับในประเทศไทย การประเมินอธิการบดีของมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการ ประเมินโดยผู้บังคับบัญชาสูงสุด ในระยะหลังมอบอำนาจให้นายกสภามหาวิทยาลัย ส่วนมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมักจะจัดให้มีการประเมินผลในรอบปี โดย Audit Committee และนายกสภามหาวิทยาลัย

7. การปฐมนิเทศกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ (Orientation of Board Members) ในสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่จะจัดให้มีการปฐมนิเทศ กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กรรมการสภามหาวิทยาลัย ได้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับในประเทศไทย ยังไม่มีการจัดปฐมนิเทศกรรมการสภามหาวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยของรัฐอย่างเป็นกิจจะลักษณะ จะมีทำอยู่บ้างเป็นส่วนของการประชุม ในขณะนี้ได้เริ่มจัดให้มีการประชุมประจำปีในลักษณะ Retreat ดังเช่นที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีและมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ร่วมกันจัดขึ้นในครั้งนี้

การกำกับดูแลสถาบันการอุดมศึกษา[2]

รองศาสตราจารย์ ดร. สุรสีห์ วัฒนวิกย์กิจ
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัยและ เลขานุการสภามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

เป็นเอกสารที่สมาคมสภาสถาบันอุดมศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา (AGB) จัดทำขึ้นเมื่อพฤศจิกายน 1998 เพื่อเสนอแนะวิธีการกำกับดูแลและแนวปฏิบัติที่สภาสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม

หลักการในการกำกับดูแล :

1. สภาสถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบสูงสุดในการดำเนินการของสถาบัน สามารถใช้อำนาจในการซักถามท้าทาย และในบางโอกาสปฏิเสธหรือหักล้างการตัดสินใจหรือข้อเสนอที่พิจารณาแล้วว่าไม่เป็นไปตามพันธกิจ เกียรติภูมิ หรือสถานะภาพทางการเงินของสถาบัน

2. สภามหาวิทยาลัยธำรงไว้ซึ่งความรับผิดชอบสูงสุดและอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพันธกิจของสถาบันด้วยการให้คำปรึกษาและการแนะนำแก่อธิการบดี นอกจากนี้ สภามหาวิทยาลัยยังต้องมีความรับผิดชอบต่อการกำหนดเชิงกลยุทธ์ในทิศทางดำเนินการของสถาบันโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการแข่งขันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยการเข้าร่วมในการวางแผนยุทธศาสตร์สำคัญของสถาบัน

3. สภามหาวิทยาลัย พึงมีความมั่นใจว่าเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเงินและการบริหารจัดการ ได้รับการดำเนินการอย่างถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในเชิงธุรกิจ แต่ควรต้องคำนึงว่า สถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไปมีความแตกต่างกับกิจการทางธุรกิจหลายประการ เพราะไม่ได้หวังผลทางการเงินเป็นหลัก แต่หวังผลที่จะเกิดขึ้นในรูปของการเรียนการสอน การวิจัยและบริการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

4. สภามหาวิทยาลัยพึงประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อประชาคมสถาบันโดยการดำเนินการต่างๆ ที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม เช่น มีการพิจารณาโครงสร้างของสภามหาวิทยาลัย และประเมินผลการปฏิบัติงานของกรรมการสภามหาวิทยาลัย อย่างสม่ำเสมอมีความเข้าใจและเคารพในวัฒนธรรมองค์กร ตลอดจนสถานภาพของสถาบันเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันอื่น สภามหาวิทยาลัยไม่แทรกแซงการทำงานในเรื่องปลีกย่อยของฝ่ายบริหาร

5. สภามหาวิทยาลัย พึงคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ของสถาบันซึ่งนอกจากตัวคณะกรรมการสภาสถาบันเอง คณะผู้บริหาร และคณาจารย์ที่มีสถานะภาพประจำแล้ว ยังมีผู้ปฏิบัติงานอื่นๆ ในมหาวิทยาลัยเช่นพนักงานประจำหรือชั่วคราว และนิสิตนักศึกษาที่สมควรได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในบางเรื่องและบางโอกาสที่เหมาะสม โดยอาจได้รับการเสนอให้เป็นกรรมการในคณะกรรมการที่สภามหาวิทยาลัย แต่งตั้ง

6. กรรมการสภามหาวิทยาลัย ที่เป็นผู้แทนมาจากกลุ่มต่างๆ พึงปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของสถาบันเป็นส่วนรวม ไม่ใช่เพื่อรักษาผลประโยชน์เฉพาะของกลุ่มตน

7. สำหรับสถาบันที่มีหลายวิทยาเขต สภาสถาบันหลักควรมีการตกลงในเรื่องอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ และสิ่งที่คาดหวังกับสภาสถาบันและผู้บริหารสูงสุดของวิทยาเขตนั้นๆ ให้มีความชัดเจนและหากไม่มีข้อขัดข้อง ควรให้แต่ละวิทยาเขตมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานด้วยตนเองอย่างเต็มที่

[2] บทความนี้ ได้ลงพิมพ์ในรายงานการประชุมร่วมประจำปี พ.ศ. 2553 จากสภามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สภามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ วันที่ 13-14 พฤษภาคม 2553 โรงแรมโรสการ์เด้น ริวเวอร์ไซด์ สวนสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

สถาบันคลังสมองของชาติ เห็นว่ามีสาระที่น่าสนใจ จึงได้ขอนุญาต รศ.ดร.สุรสีห์ วัฒนวิกย์กิจ นำมาลงพิมพ์ในจดหมายข่าวนี้

มาตรฐานและการปฏิบัติที่ดี :

สภามหาวิทยาลัย พึงออกประกาศชัดเจนว่าผู้ใดมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องใด เช่น เรื่องเกี่ยวกับการพิจารณาหลักสูตรการแต่งตั้ง เลื่อนตำแหน่ง ต่อสัญญาจ้างอาจารย์และพนักงาน และธำรงสิทธิในการทบทวนหรือยืนยันการตัดสินใจเรื่องทางด้านวิชาการเช่นการสร้างหลักสูตรใหม่หรือยกเลิกหลักสูตรที่มีอยู่และให้แนวทางเกี่ยวกับการใช้งบประมาณ ทั้งนี้ สภามหาวิทยาลัยควรมีข้อมูลที่รอบด้านที่ได้มาจากการสื่อสาร การปรึกษาหารือ เพื่อการตัดสินใจ

ในเรื่องสำคัญที่ใช้กระบวนการปรึกษาหารือและตัดสินใจสภามหาวิทยาลัย และอธิการบดีจะต้องร่วมกันกำหนดเวลาที่จะได้รับคำตอบที่แน่นอน เพื่อไม่ให้ล่าช้าและเกิดผลเสียต่อสถาบัน

อธิการบดีเป็นเสมือนจุดเชื่อมหรือหน้าต่างหลักของสถาบัน ที่สภามหาวิทยาลัยพึงหวังว่าจะได้รับข้อมูลที่ตรงไปตรงมาและอย่างเพียงพอจากท่าน ในทางกลับกันสภามหาวิทยาลัย ก็ควรให้การสนับสนุนการทำงานของอธิการบดีอย่างเต็มที่

สภามหาวิทยาลัยรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียวในการแต่งตั้งและประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของอธิการบดี โดยควรมีการประเมินประจำทุกปีเพื่อดูความก้าวหน้าไปสู่การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และเพื่อพิจารณาค่าตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในการประเมินนั้น สภามหาวิทยาลัย ควรต้องมีความเข้าใจด้วยว่าประสิทธิภาพการทำงานของอธิการบดีและของสภามหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน จึงควรต้องประเมินประสิทธิภาพการทำหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยเช่นเดียวกัน โดยอาจใช้บุคคลภายนอกที่มีความรู้ความชำนาญในการประเมินตามมาตรฐานวิชาชีพ

ควรต้องมีการตกลงมอบหมายที่ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดความกำกวมหรือความทับซ้อนในอำนาจหน้าที่ของผู้ถือประโยชน์ร่วมเช่นอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งเลื่อนขั้นหรือการให้สถานภาพประจำ (Tenure) แก่บุคลากร ว่าควรเป็นของใครซึ่งแม้ว่าสภามหาวิทยาลัย จะธำรงสิทธิในการอนุมัติขั้นสุดท้าย แต่ก็ควรมอบอำนาจให้ฝ่ายบริหารดำเนินการ ซึ่งฝ่ายบริหารอาจมอบหมายให้ฝ่ายคณาจารย์กลั่นกรองในเบื้องต้นชั้นหนึ่งก่อน ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่รอบคอบโปร่งใส ดังนั้น สภามหาวิทยาลัยควรต้องร่วมมือกับอธิการบดีจัดระบบการดำเนินงานเชิงนโยบายทั้งหมดของสถาบันให้ชัดเจน

สภามหาวิทยาลัย ของสถาบันที่มีการจ้างอาจารย์และพนักงานโดยใช้สัญญาจ้างแบบการต่อรองระหว่างนายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง (Collective Bargaining Contract) ควรพิจารณากำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับบทบาทของสมาพันธ์แรงงานของสถาบัน กับการกำกับดูแลภายในสถาบัน

เนื่องจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในอเมริกาได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาลผ่านทางผู้ว่าการของรัฐและสมาชิกสภานิติบัญญัติ และที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นในปัจจุบันคือ จากกองทุนสนับสนุนสถาบันประเภทต่างๆ ซึ่งสภาสถาบันจะต้องรับผิดชอบในการได้มา ซึ่งการสนับสนุนนี้ในบางโอกาสจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเป็นกันชนไม่ให้แหล่งทุนมีอิทธิพลเหนือสถาบันในด้านความคิดเห็นด้านการเมือง การดำเนินงาน หรือสร้างแรงกดดันต่างๆ

ดังนั้น สภามหาวิทยาลัย จึงควรร่วมมือกับอธิการบดีสร้างสัมพันธ์อันดีกับองค์กรที่จัดการด้านการเงินและงบประมาณและองค์กรระดมทุนให้แก่ สถาบัน สภามหาวิทยาลัยจะต้องมีความชำนาญในการสื่อสารในฐานะผู้แทนสถาบันให้รัฐบาลและผู้ให้งบประมาณอื่นๆ เกิดความเข้าใจ เห็นประโยชน์ และยอมรับในพันธกิจ ตลอดจนความจำเป็นในการดำเนินงานต่างๆ และนอกจากนี้ สภามหาวิทยาลัยควรให้ประชาคมในสถาบันตระหนักถึงปัจจัยภายนอกเหล่านี้ด้วย

ศิษย์เก่าของสถาบันเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ให้การสนับสนุนทรัพยากรด้านต่างๆ อย่างมาก จึงควรมีส่วนร่วมในกิจการของสถาบัน แม้ว่าบางครั้งสมาคมศิษย์เก่าอาจพยายามเข้ามามีบทบาทก้าวก่ายการดำเนินงานของสถาบัน ดังนั้น เพื่อให้มีการทำงานร่วมกันด้วยความเข้าใจอันดี สมาคมสภาสถาบันอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกาแนะนำให้สมาคมศิษย์เก่าอยู่ภายใต้การดูแลโดยตรงของอธิการบดี และควรคัดเลือกศิษย์เก่าที่เหมาะสมเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยด้วย

นอกจากนี้ยังมีองค์กรอื่นๆ เช่นสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา หรือองค์กรของรัฐที่ออกกฎเกณฑ์เพื่อให้ถือปฏิบัติ ตลอดจนองค์กรวิชาชีพต่างๆ ที่ในบางครั้งพยายามเข้ามากำหนดวิถีการดำเนินงานของสถาบัน โดยออกประกาศกฎเกณฑ์ต่างๆ ในกรณีนี้ สภามหาวิทยาลัย ควรพิจารณาความถูกต้อง และเหมาะสมในการรับเอาประกาศนั้นๆ มาใช้ต่อไป

การกำกับดูแลภายใต้ความไว้วางใจแห่งสาธารณะ : อิทธิพลภายนอกต่อสถาบันอุดมศึกษา[3]

รองศาสตราจารย์ ดร. สุรสีห์ วัฒนวิกย์กิจ
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัยและ เลขานุการสภามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาในอเมริกาเผชิญกับความท้าทายในรูปแบบต่างๆ จากทั้งภายในและภายนอกเพิ่มขึ้น เช่นถูกวิจารณ์ว่าทำหน้าที่ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือด้อยประสิทธิภาพ มีการเรียกร้องให้เพิ่มความรับผิดชอบ หรือแม้กระทั่งมีแรงกดดันให้มีการปฏิรูปการดำเนินงานเสียใหม่ ปรากฏการณ์เหล่านี้มีผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงและเกียรติภูมิของสภาสถาบันนั้นๆ ซึ่งสาเหตุของปัญหามักเกิดจากความไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดของฝ่ายสถาบันอุดมศึกษาเอง และจากภายนอกเกี่ยวกับนโยบายการกำกับดูแลโดยพลเมือง (Citizen Governance) และการกำกับดูแลตัวเอง (Self-Governance) ของสถาบันนั้น ซึ่งการเข้าใจที่ไม่ถูกต้องนี้อาจนำไปสู่การใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่ผิด ดังนั้น เพื่อให้มีการทบทวนและปรับปรุงการดำเนินการของสภาสถาบันให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สมาคมสภาสถาบันอุดมศึกษาของประเทศอเมริกา (AGB) ได้จัดทำเอกสารนี้ขึ้นเมื่อเมษายน 2001 เพื่อเป็นแนวทางให้สภามหาวิทยาลัย สถาบันแต่ละแห่งพิจารณานำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม

พันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาที่มีมาแต่เริ่มแรกและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน คือการทำประโยชน์ให้แก่สังคม ด้วยการสอน การวิจัย และการบริการทางวิชาการ สถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นแหล่งแห่งความรู้ ความเชี่ยวชาญทางวิทยาการและวัฒนธรรมที่ต้องการความเป็นอิสระไม่อยู่ใต้การควบคุมด้วยกลไกทางศาสนาและการเมืองใดๆ เป็นเหตุผลที่ให้มีการกำกับดูแลสถาบันของตนโดยคณะพลเมืองธรรมดา ที่ไม่ได้เป็นตัวแทนที่ต้องรักษาผลประโยชน์ให้กลุ่มของตนเป็นการเฉพาะเช่นนักการเมืองที่สังกัดพรรค แต่เป็นผู้ได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของสถาบันเป็นหลัก

อิทธิพลภายนอกที่มีต่อสถาบันอุดมศึกษาเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากและอาจมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสถาบันที่มีการกำกับดูแลโดยพลเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมหรือแรงกดดันเฉพาะเรื่องที่อาจสร้างความเสียหาย ซึ่งสถาบันควรต้องหาวิธีตั้งรับและวิธีที่ดีในการจัดการ ที่สำคัญคือสภามหาวิทยาลัยและอธิการบดีจะต้องบ่มเพาะสัมพันธภาพแบบการเป็นหุ้นส่วนกับองค์กรภายนอกต่างๆ ทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งและความน่าเชื่อถือไว้วางใจในสถาบันให้ปรากฏต่อสาธารณะ

อิทธิพลหรือแรงกดดันจากบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก (เช่นจากผู้ว่าการรัฐ หรือผู้แทนในสภานิติบัญญัติ หรือผู้สนับสนุนทุน) เฉพาะเรื่องที่สถาบันอาจได้รับและมีผลต่อการกำหนดนโยบายของสภามหาวิทยาลัย ยกตัวอย่าง เช่นกรรมการสภามหาวิทยาลัย ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าการรัฐได้รับคำสั่งให้ลงคะแนนเสียงตามที่ผู้ว่าฯ ต้องการกลุ่มอิทธิพลขอให้ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัย เพื่อให้มีที่ว่างสำหรับกรรมการคนใหม่ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มหวังประโยชน์ ผู้ว่ารัฐหรือนักการเมืองเสนอให้ปรับหรือยุบสภาสถาบัน เพราะไม่ทำตามความต้องการหรือการเข้ามามีอิทธิพลในกระบวนการสรรหาอธิการบดีของบางกลุ่ม ตลอดจนผู้ให้ทุนรายใหญ่ขอให้ดำเนินการบางอย่างที่ขัดกับนโยบายของสภามหาวิทยาลัย เป็นต้น

หลักการในการธำรงไว้ซึ่งความเป็นอิสระความรับผิดชอบตลอดจนความไว้วางใจแห่งสาธารณะ

1. กรรมการสภามหาวิทยาลัย แต่ละท่านมีความคิดเป็นอิสระที่ตั้งใจอุทิศความรู้ความสามารถของตนให้แก่การศึกษาระดับสูง ไม่อ่อนไหวต่อแรงกดดัน และเข้าใจบทบาทของสถาบันการศึกษาในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม

2. การตัดสินใจดำเนินการตามพันธกิจอย่างหนึ่งอย่างใดของสภามหาวิทยาลัย ควรทำบนพื้นฐานแห่งความมั่นใจว่าได้สนองตอบต่อความเชื่อใจแห่งสาธารณะ

3. สภามหาวิทยาลัย ควรทำหน้าที่เป็นทั้งสะพานเชื่อมและกันชนระหว่างสถาบันกับสาธารณะ

4. สภามหาวิทยาลัย ทำตัวอย่างที่ดีให้ปรากฏต่อสาธารณะโดยหลีกเลี่ยงประโยชน์ทับซ้อนกับสถาบัน เชื่อมั่นในข้อกำหนดและกฎเกณฑ์ของสภามหาวิทยาลัย ตลอดจนยอมรับในประโยชน์ของการประเมินตนเอง

5. ให้คุณค่าและปกป้องรักษาเสรีภาพทางการศึกษา

[3] บทความนี้ ได้ลงพิมพ์ในรายงานการประชุมร่วมประจำปี พ.ศ. 2553 จากสภามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สภามหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ วันที่ 13-14 พฤษภาคม 2553 โรงแรมโรสการ์เด้นริวเวอร์ไซด์ สวนสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

สถาบันคลังสมองของชาติ เห็นว่ามีสาระที่น่าสนใจ จึงได้ขอนุญาต รศ.ดร.สุรสีห์ วัฒนวิกย์กิจ นำมาลงพิมพ์ในจดหมายข่าวนี้

หลักนิติธรรมกับการบริหารงานมหาวิทยาลัย

สราวุธ เบญจกุล
รองเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

ในการสัมมนา เรื่อง การพัฒนาสภามหาวิทยาลัย : บทบาทภารกิจของเลขานุการสภามหาวิทยาลัย สถาบันคลังสมองของชาติได้จัดให้มีการบรรยายภายใต้หัวข้อ “ข้อกฎหมายกับเลขานุการสภามหาวิทยาลัย” ในช่วงถามตอบมีผู้เข้าร่วมรับฟังการบรรยายจำนวนหนึ่งตั้งคำถามเกี่ยวกับการใช้อำนาจบังคับบัญชาของผู้บริหารหน่วยงาน เพราะผู้บริหารบางส่วนไม่เข้าใจหลักนิติธรรมทางบริหาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง

ฉะนั้น การบริหารมหาวิทยาลัยจึงต้องเข้าใจหลักนิติธรรมว่าหมายถึง การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกติกาต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิก โดยมีการยินยอมพร้อมใจและให้ถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม

มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญแก่สังคม เพราะเป็นสถาบันหลักในการให้ความรู้ การศึกษาแก่นิสิต นักศึกษา ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ จึงควรให้ความสำคัญและนำหลักนิติธรรมมาใช้ในการบริหารงานมหาวิทยาลัยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งมีพระราชบัญญัติกำหนดวิธีดำเนินการไว้โดยเฉพาะ

ฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัยมีหน้าที่บริหารกิจการของมหาวิทยาลัยให้ เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการและของมหาวิทยาลัย โดยมี **“สภามหาวิทยาลัย”** ทำหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และ **“อธิการบดี”** เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย การแบ่งอำนาจออกเป็น 2 ส่วนเช่นนี้เพื่อให้มีการถ่วงดุลการใช้อำนาจ

ปัญหาที่ถูกหยิบยกขึ้นมาอภิปรายมากที่สุด คือ **ปัญหาว่าหาก “อธิการบดี” ในฐานะผู้บังคับบัญชาของอาจารย์ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยใช้อำนาจบังคับบัญชาในทางที่ไม่ชอบธรรม** คือ ให้คุณโดยไม่ชอบ เช่น ส่งเสริมแต่พรรคพวกของตนเอง หรือ ให้โทษโดยไม่ชอบ เช่น ใช้อำนาจบังคับบัญชาโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดนั้น ทางมหาวิทยาลัยมีมาตรการใดในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพราะหากไม่มีมาตรการป้องกันอาจเกิดข้อพิพาท เช่น

คดีแรก ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นใบสมัครเข้ารับการคัดเลือกเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักบริหาร 9 ตามประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 (คณะกรรมการคัดเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักบริหาร 9) แต่ไม่ได้รับการคัดเลือก ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนในการคัดเลือกตลอดจนคำสั่งแต่งตั้งข้าราชการดังกล่าวไม่ถูกต้องตามมติของคณะรัฐมนตรีและไม่สอดคล้องกับหนังสือของสำนักงาน ก.พ.

นอกจากนั้นการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ได้รับเลือกได้ดำเนินการภายหลังจากการประชุมพิจารณาคัดเลือกแล้ว

ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 และที่ 3 ให้การว่า การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกเพื่อประเมินความเหมาะสมกับตำแหน่งได้ระบุไว้ชัดเจนในประกาศรับสมัครคัดเลือกที่ผู้สมัครได้ทราบก่อนสมัครแล้ว การพิจารณาคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งนักบริหาร 9 เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว

ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาว่า คำสั่งแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนสามัญให้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดี (นักบริหาร 9) ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และมีคำพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

ศาลปกครองสูงสุดพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้น เป็นให้เพิกถอนหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักบริหาร 9 ตั้งแต่วันที่ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษา นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้น โดยวินิจฉัยว่า

คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการได้เห็นชอบกับระบบนักบริหารระดับสูงที่สำนักงาน ก.พ. เสนอ และได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้นำระบบนักบริหารระดับสูงมาใช้ในราชการพลเรือน ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2543 ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 โดยสำนักงาน ก.พ. จึงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักบริหาร 9 แจ้งหน่วยราชการต่างๆ เพื่อทราบและถือปฏิบัติ ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ด่วนที่สุด ที่ นร 0701/ว 9 ลงวันที่ 15 สิงหาคม 2544 โดยให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการข้างต้น ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2544 เป็นต้นไป โดยที่การฟ้องคดีนี้เป็นหลักเกณฑ์ที่ส่วนราชการต้องถือปฏิบัติใน

การเลือกสรรบุคคลเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูง เมื่อผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า หลักเกณฑ์ที่ ก.พ. กำหนด เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เข้ารับการคัดเลือกนักบริหาร 9 ไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี แม้การยื่นฟ้องคดีนี้จะเป็นการยื่นฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนด 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีตามมาตรา 49 แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ ก็ตาม แต่การฟ้องคดีนี้จะเป็นประโยชน์แก่การบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ศาลปกครองจึงรับไว้พิจารณาได้ตามมาตรา 52 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

นอกจากนี้ ประกาศรับสมัครคัดเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญ เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักบริหาร 9 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการเลือกสรรว่าจะพิจารณาจากพฤติกรรมหรือคุณลักษณะใดของผู้สมัคร และจะใช้วิธีการใดในการประเมินเพื่อจะทราบถึงความรู้ ความสามารถ และความเหมาะสมของผู้สมัครในตำแหน่งที่จะพิจารณาแต่งตั้ง ตลอดจนมีขั้นตอนดำเนินการในการคัดเลือกอย่างไร ซึ่งถือเป็นรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีการอันเป็นสาระสำคัญในการคัดเลือกข้าราชการพลเรือนสามัญเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักบริหาร 9 ที่มีลักษณะพิเศษกว่าการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับ 9 โดยทั่วไป การสรรหาดังกล่าวจึงไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ต้องการให้มีความโปร่งใสและเป็นธรรม ตลอดจนได้นักบริหารที่มีความรู้และมีทักษะในการบริหารอย่างแท้จริง ตามวัตถุประสงค์ของมติคณะรัฐมนตรี (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ (อุทธรณ์) คดีหมายเลขแดงที่ อ. 89/2549)

คดีที่สอง การที่สภาวิชาการของมหาวิทยาลัยทั้ง 9 แห่ง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และอธิการบดี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 มีมติให้ปิดหลักสูตรและงดรับนักศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิตวิชาเอกจัดการงานก่อสร้างตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 เป็นต้นไป นั้น ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากมติและคำสั่ง คือ ผู้ที่จะสมัครเข้าศึกษาหลักสูตรดังกล่าวตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นไป เท่านั้น ผู้ฟ้องคดีทั้งสองซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ของหลักสูตรเดิมมิได้รับผลกระทบจากมติและคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1 และผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 แต่อย่างใด เพราะสามารถศึกษาต่อไปจนจบหลักสูตร ผู้ฟ้องคดีทั้งสองจึงไม่ใช่ผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ ที่จะมีสิทธิฟ้องคดีนี้ต่อศาลปกครองตามมาตรา 42 วรรคหนึ่งแห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯที่ผู้ฟ้องคดีทั้งสองอ้างในคำร้องอุทธรณ์ว่า การงดรับนักศึกษาหลักสูตรดังกล่าวทำให้ตลาดแรงงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสูญเสียความเชื่อมั่นต่อสาขาวิชานี้ การพัฒนาการเรียนการสอนต้องหยุดลง นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ไม่มีความมั่นใจในอนาคต ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 และมหาวิทยาลัย ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3 ไม่เพิ่มอัตราอาจารย์ผู้สอนให้แก่สาขาวิชานี้ส่งผลให้ขาดแคลนอาจารย์ผู้สอน โดยเจตนาต้องการลดคุณภาพการศึกษาของสาขาวิชานี้นั้น เห็นว่า ข้ออ้างดังกล่าวเป็นเพียงความรู้สึกและความเข้าใจของผู้ฟ้องคดีทั้งสองเท่านั้น และมิได้มีผลกระทบต่อผู้ฟ้องคดีทั้งสองแต่อย่างใด ศาลจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 130/2549)

และ **คดีที่สาม** ผู้ฟ้องคดีได้มีหนังสือถึงมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ขอไปช่วยราชการสัปดาห์ละ 2 วัน โดยไม่ผ่านความเห็นชอบของผู้ถูกฟ้องคดีทั้ง 2 แต่มหาวิทยาลัยแห่งนั้นได้มีหนังสือสอบถามมายังอธิการบดี ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ว่าจะขัดข้องหรือไม่ ซึ่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ได้พิจารณาเรื่องการขออนุญาตไปช่วยราชการของผู้ฟ้องคดีและมีคำสั่งไม่อนุญาตโดยมีหนังสือแจ้งให้มหาวิทยาลัยดังกล่าวทราบแล้ว ผู้ฟ้องคดีจึงฟ้องผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ว่าละเลยต่อหน้าที่ไม่ดำเนินการนำเรื่องขอช่วยราชการของผู้ฟ้องคดีเข้าสู่วาระการประชุมของสภาสถาบัน ซึ่งตามมาตรา 26 และมาตรา 29(2) แห่ง พ.ร.บ. สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน พ.ศ. 2547 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีที่ 2 ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารงานของสถาบันโดยการควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่และทรัพย์สินอื่นของสถาบันให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการและของสถาบันให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการและของสถาบัน ดังนั้น อำนาจในการพิจารณาเรื่องการขอไปช่วยราชการต่างสถาบันจึงเป็นอำนาจของผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ที่จะพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาต แล้วรายงานผลการพิจารณาให้คณะกรรมการสภาสถาบันฯ เพื่อทราบเท่านั้น ฉะนั้นในกรณีนี้จึงไม่อาจถือได้ว่าผู้ฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องมาจากผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 ไม่ดำเนินการนำเรื่องการขอไปช่วยราชการของผู้ฟ้องคดีเข้าสู่วาระการประชุมของสภาสถาบัน และโดยที่ผู้ฟ้องคดีไม่ได้มีหนังสือถึงผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 เพื่อขอไปช่วยราชการที่มหาวิทยาลัยดังกล่าว ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 2 จึงไม่มีหน้าที่ต้องแจ้งผลการพิจารณาการขอไปช่วยราชการให้ผู้ฟ้องคดีทราบ ผู้ฟ้องคดีจึงไม่ใช่ผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามมาตรา 42 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ ประกอบกับข้อ 25 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ฯว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ศาลจึงมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณาและให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 131/2549)

จากคดีตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่ารูปแบบ ขั้นตอน วิธีการ หลักเกณฑ์และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องเป็นระเบียบวิธีพิจารณาเบื้องต้นที่จะต้องปฏิบัติเท่านั้น นอกจากหลักเกณฑ์และข้อบังคับของสภามหาวิทยาลัยแต่ละแห่งแล้ว การใช้ดุลยพินิจของผู้บังคับบัญชาและอธิการบดียังต้องอยู่ภายใต้หลักนิติธรรมทางบริหาร เพื่อให้การบริหารงานและดำเนินการต่างๆ ของมหาวิทยาลัยชอบด้วยกฎหมาย

ข่าวอุดมศึกษาที่น่าสนใจ >>

ประสานพลัง CSR- การศึกษา รับการเปลี่ยนแปลงศตวรรษที่ 21

เมื่อวันที่ วันพฤหัสบดีที่ 21 เมษายน 2554 ที่ผ่านมา สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย และชุดโครงการส่งเสริมสุขภาวะองค์กรด้วยยุทธศาสตร์การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมภาคธุรกิจ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดงานสัมมนา "มหาวิทยาลัยต่อสังคม...สังคมร่วมรับผิดชอบมหาวิทยาลัย" ครั้งที่ 1 : จุดเปลี่ยน CSR กับคุณภาพการศึกษาไทย

โดยมี **"ดร.ปรเมธ วิมลศิริ"** รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ **"สุกิจ อุทินทุ"** รองประธาน CSR Club สมาคมบริษัทจดทะเบียนไทย **"ถาวร ชลัษเฐียร"** รองเลขาธิการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย **"ผศ.ทองทิพภา วิริยะพันธุ์"** คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และ **"ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ"** ผู้อำนวยการสภาบันไทยพัฒน์ เป็นวิทยากรพิเศษ บอกเล่าถึงการดำเนินการขององค์กรในการมีส่วนร่วมพัฒนาระบบอุดมศึกษา ทั้งมองอนาคตของอุดมศึกษาไทยว่าจะต้องไปในทิศทางไหน เพื่อรองรับต่อการพัฒนาในศตวรรษที่ 21

ในฐานะที่คลุกคลีอยู่กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ **"ดร. ปรเมธี"** บอกว่า ตอนนี้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) กำลังร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งบรรจุยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคนในส่วนของการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

เนื่องจาก สศช. เล็งเห็นความสำคัญของคนต่อการรับผิดชอบต่อสังคม โดยมองว่าอนาคตคนจะต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงของโลกมากขึ้น ทั้งวิถีชีวิตที่จะแตกต่างจากเดิม ดังนั้น คนจะต้องได้รับการปลูกฝังค่านิยมการยอมรับในความแตกต่าง รวมถึงต้องมีจริยธรรมในการรับผิดชอบสังคมร่วมกัน

ขณะที่ **"สุกิจ"** มองว่า ซีเอสอาร์จะต้องมีการพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ อย่างในทวีปยุโรปที่มีการตั้งกฎเกณฑ์ด้านซีเอสอาร์แล้ว ทั้งปีนี้จะมีการทำ ISO 26000 (มาตรฐานความรับผิอชอบต่อสังคม) อย่างจริงจัง และควรนำซีเอสอาร์ไปใช้ในระบบการศึกษามากกว่าเดิม เช่น นำไปเป็นคะแนนรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัย ทั้งตั้งคำถามต่อสังคมว่าต้องปรับหลักสูตรเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมกันใหม่หรือไม่ เพราะในศตวรรษ 21 เรื่องนี้แตกต่างจากเมื่อก่อนมาก

สำหรับวงการอุตสาหกรรม **"ถาวร"** ฉายภาพให้เห็นว่าวงการนี้แบ่งการศึกษาเป็น 3 ส่วน คือบริหารธุรกิจ การออกแบบ และเทคนิค ซึ่งต้องการบัณฑิตที่มีความคิดใหม่ๆ สามารถเชื่อมโยงความรู้ทั้งด้านการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยมีมุมมองการทำงานอย่างวิชาชีพ และหากนำทั้ง 3 ส่วนมาพัฒนาต่อเป็น Creative School จะช่วยเสริมความแข็งแกร่งให้กับเศรษฐกิจของประเทศมากยิ่งขึ้น เพราะจะได้ล้อไปตามกระแสของเศรษฐกิจระดับโลกที่กำลังเป็นไปในรูปแบบเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

ด้าน **"ผศ.ทองทิพา"** กล่าวว่า มหาวิทยาลัยมีการดำเนินงานเกี่ยวกับซีเอสอาร์หลายด้าน เริ่มตั้งแต่หลักสูตรการเรียนการสอนที่ต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ประเทศและโลก รวมถึงบุคลากรต้องมีคุณภาพ การประสานความร่วมมือด้านต่างๆ กับสังคม ตลอดจนปลูกจิตสำนึกด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทุกส่วนต้องเดินไปด้วยกัน นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังได้บรรจุเรื่องซีเอสอาร์เข้าเป็นนโยบายของมหาวิทยาลัยอีกด้วย

สอดคล้องกับความเห็นของ **"ดร.พิพัฒน์"** ที่บอกว่า สิ่งสำคัญในการทำซีเอสอาร์ คือ ความยั่งยืน โดยต้องดูว่าสถาบันการศึกษาทำภารกิจครบ 4 ข้อหรือไม่ซึ่งได้แก่ การเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม หลังจากนั้นต้องคำนึงถึงนโยบายของรัฐบาลหรือของสังคม ประการสุดท้าย คือ พื้นที่ เนื่องจาก มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งล้วนมีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน จึงต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ ด้วย

เราจึงควรพัฒนาหลักสูตรให้ทัดเทียมกับความเปลี่ยนแปลงของโลกที่กำลังเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วเช่นนี้ด้วย

ที่มา : หนังสือพิมพ์ ประชาชาติธุรกิจ
วันที่ 28 เมษายน 2554

<< ข่าวประชาสัมพันธ์

โครงการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย ภายใต้สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย ขอเชิญสมัครอบรม **หลักสูตรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา รุ่น 5** ระหว่างวันที่ 9 พฤษภาคม – 24 มิถุนายน 2554 เวลา 9.00 – 16.00 น. ณ ห้องจามจุรี1 ชั้น M โรงแรมปทุมวันปริ๊นเซส ถนนพญาไท กรุงเทพฯ

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่:

ติดต่อ : คุณฉันทลักษณ์ และคุณรัชนี

โทรศัพท์: 02 640 0461 ต่อ 101 (คุณฉันทลักษณ์) 122 (คุณรัชนี)

สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย ขอเชิญเข้าร่วมฟังสัมมนา ครั้งที่ 6 (6th Seminar Series) เรื่อง **"อุดมศึกษากับการพัฒนาภูมิภาคและเมือง: ประสบการณ์จากอัมสเตอร์ดัม (Higher Education in Regional and City Development : Amsterdam Experiences) "** เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ แนวคิด กระบวนการ การบริหารจัดการในการทบทวนระบบอุดมศึกษา วิธีปฏิบัติที่ดี บทเรียนที่ได้รับ ตลอดจนการนำข้อเสนอแนะมาสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเมืองอัมสเตอร์ดัม ในวันศุกร์ที่ 1 กรกฎาคม 2554 เวลา 08.30 -15.30 น. ณ โรงแรมเซ็นจูรีพาร์ค ถนนราชปรารภ กรุงเทพฯ

โดยท่านสามารถดาวน์โหลดใบสมัครและดูรายละเอียดการสัมมนาครั้งนี้ ได้ที่ www.knit.or.th

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่: คุณรัชนี 02 640 0461 ต่อ 122